

Asia: VN/12734/2019

Pakkoavioliiton mitätöinti ja ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton päättäminen

- 1. Arviomuistion luvussa 2.1 on käsitelty Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyä ja ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin kumota. Kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Kannatatteko ehdotusta?**

Ei

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

-

- 2. Arviomuistion luvussa 2.2 on käsitelty Suomessa alaikäisenä tai muusta avioliiton esteestä huolimatta solmitun avioliiton purkamista ja päädytty siihen, että tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole. Oletteko johtopäätöksestä samaa mieltä?**

-

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

-

Ulkomailla solmitun alaikäisavioliiton tunnustaminen

- 3. Arviomuistion luvussa 3 on käsitelty ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista Suomessa. Arviomuistiossa ehdotetaan nykyisten säännösten täsmentämistä niin, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä, jos ainakin toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa. Kannatatteko ehdotusta?**

-

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

-

4. Onko teillä kommentteja arviomuistion jaksossa 3.3 mainittuihin erityisiin syihin, joiden perusteella tällaisen avioliiton tunnustaminen voisi poikkeustapauksessa olla perusteltua?

-

5. Onko arviomuistiossa ja sen taustalla olevassa selvityksessä arvioitu tunnustamissääntelyn ja -käytäntöjen nykytilan sekä eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

Ei

Perustelut

-

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta tai sen taustalla olevasta selvityksestä?

Euroopan Neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta toteaa artikkelissaan 32, että pakottamalla solmitut avioliitot tulee voida mitätöidä, kumota tai purkaa aiheuttamatta uhreille kohtuutonta taloudellista tai hallinnosta haittaa. Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvova GREVIO-komitea suositteli, että Suomen tulisi mahdollistaa pakkoavioliiton purkaminen myös muuten kuin avioeron kautta.

Pakko- ja alaikäisavioliittoihin liittyy suuria haasteita ja on hienoa, että niihin pyritään myös Suomessa löytämään laaja-alaisesti ratkaisuja. Oikeusministeriön ehdottamaan pakkoavioliittojen sääntelyyn liittyy kuitenkin Loisto settlementin kokemuksen mukaan ongelmallisia seikkoja, joiden vuoksi toivoisimme lisäselvittelyä asiassa erityisesti uhrien näkökulmasta käsin. Vaikkakin Loisto settlementti katsoo, että pakkoavioliiton kumoamis- ja mitätöintimenettelyt olisivat sinällään tarpeellisia, tulisi uhrien asemaa selvittää lisää ja tarkastella laajemmin kuin juridisesta näkökulmasta, jotta pakkoavioliittojen kaikista haavoittuvammassa olevat uhrit tulisivat riittävässä määrin ja realistisesti tuetuksi ja autetuksi pakkoavioliiton kumoamiseen/mitätöintiin tai eroon liittyvissä tilanteissa.

Haasteet suhteessa arviomuistion esittämiin vaihtoehtoihin liittyvät Loisto settlementissä tehdyn työn kokemuksen mukaan siihen, että huolimatta juridisesta statuksesta, avioliiton solmiminen tai sen purkaminen on harvoin kahdenvälinen, vaan sillä on merkitystä ja vaikutusta perheiden, sukujen ja yhteisöjen välisiin sopimuksiin ja valtasuhteisiin. Vaikka avioliitto mitätöitäisiin, olisi naisen asema stigmatisoitu ja haavoittuvainen siitä huolimatta, erityisesti silloin, jos virallisesti siviilisäätö on naimaton, mutta naisella on lapsia. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös transnationaalisiin suhteisiin, eli siihen millä tavalla avioliiton mitätöintiä tai kumoamista tulkitaan Suomen ulkopuolella. Olisi ensiarvoisen tärkeää huolehtia siitä, että pakkoavioliiton uhrin vieraillessa esimerkiksi entisessä kotimaassaan, hän ei joutuisi vaikeuksiin viranomaisten kanssa, jotka noudattavat paikallista laissäädäntöä.

On myös syytä muistaa, että pakkoavioliitot koskevat myös miehiä, ja avioliiton purkamiseen liittyvissä tekijöissä tulee huomioida myös sukupuoleen liittyvät erityispiirteet. Joka tapauksessa, on epätodennäköistä, että pakkoavioliiton uhrin asema paranisi suhteessa perheeseen/sukuun/yhteisöön pakkoavioliiton kumoamisesta tai mitätöinnistä huolimatta. Pakkoavioliitojen tarkastelussa tulisikin huomioida tätä arviomuistiota enemmän uhrien näkökulma ja muuhun kunniaan liittyvään väkivaltaan tyypillinen väkivallan yhteisöllinen luonne, jotta uhria voitaisiin tosiasiallisesti auttaa myös lainsäädännön avulla. Mitkä menetelytavat tulevaisuudessa pakkoavioliittoihin liittyvätkään, olisi ensiarvoisen tärkeää huolehtia siitä, että uhri saa riittävästi tietoa eri vaihtoehdoista, niiden mahdollisista seurauksista ja että uhrillä säilyisi päätösvalta sen suhteen, miten menettelyssä edetään. Lisäksi tärkeää on, että menettely olisi mahdollisimman yksinkertainen ja että taloudelliset kustannukset olisivat kohtuulliset, eivätkä muodostaisi estettä avioliiton purkamiselle.

Henna Kolehmainen

Loisto settlementti | Kunnia käsityksiin ja konflikteihin liittyvän työn johtaja